महाराष्ट्र शासन

संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग १ अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

सोमवार, दिनांक २३ ऑगस्ट २०२१

[**वेळ** : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(**एकूण गुण** — १००)

भाग १

पेपर क्रमांक १

प्रेसी ॲण्ड ड्राफ्टींग

(पुस्तकांशिवाय)

सूचना.—(१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उप प्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उप प्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

(३) प्रश्नांची उत्तरे **मराठी** वा **इंग्रजी** एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

(४) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(५) प्रत्येक प्रश्नाचे **गुण** त्या त्या प्रश्नासमोर दर्शविलेले आहेत.

भाग — १

गुण

१. आपण आरोग्य सेवा संचालनालयामध्ये सहायक संचालक (अर्थसंकल्प) या पदावर कार्यरत आहात. सदर अर्थसंकल्पामध्ये राज्यस्तरीय योजनेतर व योजनांतर्गत योजनांचा समावेश असून वेतन व वेतनेतर अशा सर्व बाबींसाठीचे अंदाजपत्रक आपणास तयार करावयाचे आहे. सर्व विभागीय व जिल्हा कार्यालयांकडून मूळ अंदाजपत्रकाचे प्रस्ताव अचुकतेने प्राप्त होण्यासाठी त्यांना मार्गदर्शक सूचना आपल्या स्तरावरून निर्गमित करा. २०

२. आपण जिल्हा कोषागार अधिकारी या पदावर कार्यरत आहात. आपल्या जिल्ह्यातील सर्व आहरण व संवितरण अधिकाऱ्याकडून सर्व प्रकारची देयके योग्य व अचुकतेने प्राप्त होण्यासाठीचे सुचनापत्र सर्व आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांना आपल्या स्तरावरून निर्गमित करा. २०

३. आपण जिल्हा सहायक संचालक, स्थानिक निधी लेखा परीक्षा या पदावर कार्यरत आहात. लेखा परीक्षण प्रक्रिया व अहवाल लेखनासाठी सद्यः परिस्थितीत MAINS ही संगणकीय प्रणाली कार्यान्वित केली आहे. तथापि, सदर प्रणाली अधिक कार्यक्षम व पारदर्शक होण्यासाठी विभागीय सहसंचालक कार्यालयास प्रस्ताव पाठवावा. २०

[उलटून पहा

भाग — २

गुण

४. खालील उताऱ्याचा एक तृतीयांश इतका सारांश तयार करून त्यास योग्य ते शीर्षक द्या. ४०

जर आपल्याला लोकशाही फक्त त्याच्या स्वरूपातच नव्हे तर खऱ्या अर्थाने टिकावयाची इच्छा असेल तर आपण काय करायला हवे ? माझ्या मते, आपण सर्वप्रथम संविधानिक मार्गांनी आपली सामाजिक आणि आर्थिक उद्दिष्ट्चे साध्य करावीत. जर संविधानिक पद्धतीने सामाजिक व आर्थिक उद्दिष्ट्चे प्राप्त करण्याचे मार्ग शिल्लक नसतील तर असंविधानिक मार्ग स्वीकारणे औचित्यपूर्ण ठरेल. पण जर संविधानिक पद्धती खुल्या असतील तर असंविधानिक मार्गाचा स्वीकार हा व्यवहार्य होणार नाही. ही पद्धती म्हणजे दुसरे काही नसून अराजकतेचे राज्य होय आणि त्याला जेवढ्या लवकर तिलांजली दिली जाईल तेवढे ते आपल्यासाठी उत्तम आहे.

दुसरी गोष्ट म्हणजे ज्यांना लोकशाही टिकवण्यामध्ये स्वारस्य आहे त्यांना जॉन स्टुअर्ट मिलने एक सावधगिरी बाळगण्याबाबत सांगितले आहे. ते म्हणतात "महान व्यक्तिच्या पायाशी आपल्या स्वातंत्र्याचा बळी देऊ नये वा एवढी सत्ता अधिकार बहाल करू नयेत की, त्यांनी अधिकारांच्या बळावर लोकशाहीच्या प्रतिकात्मक संस्था उलथून टाकाव्यात." देशाप्रती आयुष्य वेचलेल्या महान व्यक्तिंबद्दल कृतज्ञ राहण्यात काहीच चूक नाही. मात्र या कृतज्ञतेला मर्यादा आहेत. डॅनियल ओ कॅनल या आयरीश देशभक्ताने म्हटलय, "कोणत्याही पुरुषाने स्वतत्त्वाची किंमत देऊन, स्त्रीने स्वतःच्या पावित्र्याची किंमत देऊन आणि राष्ट्राने स्वातंत्र्याची किंमत देऊन कृतज्ञता बाळगू नये." इतर कोणत्याही देशापेक्षा ही सावधगिरी बाळगणे भारताला अधिक आवश्यक आहे कारण जगातील इतर कोणत्याही देशापेक्षा भारतीय राजकारणात व्यक्तीपुजेला वा एखाद्या व्यक्तीप्रति असलेल्या एकनिष्ठतेला अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. धर्मामध्ये मोक्षप्राप्ती ही भक्तिमार्गान होते. मात्र राजकारणात एखाद्या व्यक्तीप्रति भक्ती वा व्यक्तिपूजा हा राष्ट्राच्या अधोगतीचा मार्ग असून त्यांचे पर्यवसन निश्चितपणे हुकूमशाहीत होते.

२६ जानेवारी १९५० या दिवशी आपण एक प्रचंड विरोधाभासाच्या दिशेने जाणार आहोत. म्हणजेच राजकीय व्यवहारात आपण समानतेच्या तत्त्वाचा अंगीकार करणार आहोत. तर आपल्या सामाजिक, आर्थिक व्यवहारात असमानतेच्या तत्त्वांचा ! अर्थात, राजकारणात आपण 'एक व्यक्ती एक मत' आणि 'एक व्यक्ती एक मूल्य' हे तत्त्व स्वीकारणार आहोत. मात्र आपल्या वर्षानुवर्षांच्या सामाजिक आणि आर्थिक संरचनेमुळे 'एक व्यक्ती एक मूल्य' या तत्त्वाचा सामाजिक व आर्थिक जीवनात स्वीकार करता येणार नाही. प्रश्न हा आहे की या विरोधाभासाच्या परिस्थितीत आपण किती काळ राहणार आहोत ? आणि समतेचे तत्त्व आपल्या सामाजिक व आर्थिक जीवनात किती काळ नाकारणार आहोत ? जर हे तत्त्व आपण फार मोठ्या काळासाठी नाकारलं, तर आपण आपली राजकीय लोकशाही संकटात टाकू. हा विरोधाभास आपण लवकरात लवकर नष्ट करायला हवा अन्यथा ह्या असमानतेने त्रस्त झालेले लोक, विधीमंडळाने मोठ्या कष्टाने उभारलेली ही राजकीय लोकशाही व्यवस्था उधळून लावतील.

दुसरी महत्त्वाची बाब म्हणजे 'बंधुत्व' या तत्त्वाला आपल्याला अधिकृत मान्यता द्यायची आहे. बंधुत्व म्हणजे काय ? सर्व भारतीयांना एकमेकांबद्दल वाटणारे बंधुप्रेम ! हे एक असे तत्त्व आहे, जे सामाजिक जीवनामध्ये एकोपा आणि दृढ ऐक्य भावना

निर्माण करते. तथापि, अशी दृढ ऐक्य भावना निर्माण करणे अत्यंत अवघड आहे. किती अवघड आहे हे जेम्स ब्राईस याने अमेरिकेच्या संयुक्त राज्याबाबत ‘अमेरिकन प्रजासत्ताक राज्य’ ह्या ग्रंथामध्ये विशद केलेल्या विवेचनावरून लक्षात येईल. ही गोष्ट ब्राईसच्या शब्दात सांगायची झाल्यास, “काही वर्षांपूर्वी अमेरिकन प्रोटेस्टंट बिशप चर्चमध्ये चर्चच्या ३०० व्या जयंतीनिमित्त चर्चने अधिकृतपणे ठरवलेली सार्वजनिक प्रार्थना व पुजाविधीचे आयोजन केले होते. या कार्यक्रमास एक छोटी प्रार्थना ठरविली गेली. ‘हे देवा आमच्या राष्ट्राला आशीर्वाद दे’ ही प्रार्थना दुसऱ्या दिवशी जेव्हा पुनःविचारार्थ आली, तेव्हा धार्मिक समुदायातील अनेक सदस्यांनी राष्ट्र या शब्दाला आक्षेप घेतला. कारण राष्ट्र या शब्दातून अभिव्यक्त होणारी राष्ट्रीय एकात्मता जनतेत नव्हती. तद्नंतर, राष्ट्र हा शब्द वगळला व त्याऐवजी ‘हे देवा आमच्या अमेरिका राष्ट्राला आशीर्वाद दे’ अशी प्रार्थना ठरविली गेली.”

ही घटना जेव्हा घडली, त्यावेळी अमेरिकेतील जनतेमध्ये एक राष्ट्र म्हणून आवश्यक असे ऐक्य नव्हते. जर अमेरिकेतील जनतेच्या मनात एक राष्ट्र म्हणून ऐक्याची भावना नव्हती, तर भारतीयांनी एका राष्ट्रातील म्हणून एकत्र येणे कठीण आहे. मला ते दिवस आठवतात, जेव्हा राजकीय व्यक्तींनी नाराजीने ‘भारतीय जनता’ हा शब्दप्रयोग स्वीकारला. त्यांना ‘भारत राष्ट्र’ हा शब्द अपेक्षित होता. मात्र मी या मताचा होतो की, आपण एक राष्ट्र आहोत हा एक भ्रम आहे. कारण मग एकाच राष्ट्रातील लोक हजारो विविध जातीमध्ये का विभागले गेले ? सामाजिक व मानसिक दृष्ट्या आपण अजूनही ‘राष्ट्र’ म्हणून एकत्र नाही. याची जेवढ्या लवकर आपल्याला जाणीव होईल, तेवढे उत्तम आहे. कारण मगच आपण राष्ट्र म्हणून एकत्र येण्याची गरज व त्यासाठीच्या पर्यायाचा साकल्याने विचार करू शकू आणि ‘राष्ट्र’ हे ध्येय गाठू शकू. अमेरिकेपेक्षाही ही ध्येयसिद्धी भारतासाठी अधिक कठीण आहे. अमेरिकेमध्ये जातीव्यवस्थेचे प्रश्न नाहीत, भारतात ते आहेत. जातीव्यवस्था ही देशविरोधी आहे. कारण ही व्यवस्था प्रथमतः सामाजिक जीवनात विसंवाद निर्माण करते आणि तद्नंतर विविध जाती व पंथांमध्ये मत्सरभाव आणि हाडवैर...! पण खरोखर एक राष्ट्र म्हणून आपल्याला उभं राहायचं असेल तर या सगळ्या अडचणींवर आपल्याला मात करावी लागेल. राष्ट्र म्हणून आपण उभं राहिलो तरच बंधुत्व सत्यात उतरेल आणि बंधुत्व नसेल तर एकात्मतेला आणि स्वातंत्र्याला काहीच अर्थ उरणार नाही.

– डॉ. बी. आर. आंबेडकर

[उलटून पहा

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

DIRECTORATE OF ACCOUNTS AND TREASURIES, MUMBAI

Maharashtra Finance and Accounts Service, Class I Officers Departmental Examination

Monday, Date 23rd August 2021

(TIME : 10-00 A.M. to 1-00 P.M.)

(FULL MARKS - 100)

Part I

Paper-I

PRECIS AND DRAFTING

(*Without Books*)

Instructions.— (1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalized.

(2) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the latter sub-question shall be overlooked.

(3) Answers are to be written in one language only, either in *Marathi* or in *English*.

(4) All questions are compulsory.

(5) The marks for each question are *indicated* in the margin.

Part-I

Marks

1. You are posted as Assistant Director (Budget) in the Directorate of Health Services. The State Budget of Health Services includes plan and non-plan schemes having all salary and non-salary heads of accounts. You are required to give directives to all divisional and district level officers for getting accurate budget proposal for original budget. 20

2. You are working as a District Treasury Officer. Issue a circular for all Drawing and Disbursement Officers of your district for submitting correct and accurate treasury bills. 20

3. You are working as a District Assistant Director in Local Fund Audit Department. The Department has started working on MAINS (Maharashtra Audit Information Network System) for audit procedure and report writing. Please draft a proposal to the Joint Director of the region for making this software more effective and user friendly. 20

Marks

Part-II

4. Summarize the following passage to about one third of its length and suggest a suitable title. 40

If we wish to maintain democracy not merely in form, but also in fact, what must we do ? The first thing in my judgement we must do is to hold fast to constitutional methods of achieving our social and economic objectives. When there was no way left for constitutional methods for achieving economic and social objectives, there was a great deal of justification for unconstitutional methods. But where constitutional methods are open, there can be no justification for these unconstitutional methods. These methods are nothing but the Grammar of Anarchy and the sooner they are abandoned, the better for us.

The second thing we must do is to observe the caution which John Stuart Mill has given to all who are interested in the maintenance of democracy, namely, not "to lay their liberties at the feet of even a great man, or to trust him with powers which enable him to subvert their institutions." There is nothing wrong in being grateful to great men who have rendered life-long services to the country. But there are limits to gratefulness. As has been well said by the Irish Patriot Daniel O'Connel, 'No man can be grateful at the cost of his honour, no woman can be grateful at the cost of her chastity and no nation can be grateful at the cost of its liberty.' This caution is far more necessary in the case of India than in the case of any other country, for in India, Bhakti or what may be called the path of devotion or hero-worship, plays a part in its politics unequalled in magnitude by the part it plays in the politics of any other country in the world. Bhakti in religion may be a road to the salvation of the soul. But in politics, Bhakti or hero-worship is a sure road to degradation and to eventual dictatorship. On the 26th January 1950, we are going to enter into a life of contradictions. In politics we will have equality and in social and economic life we will have inequality. In politics we will be recognizing the principle of ' one man one vote ' and ' one vote one value '. In our social and economic life, we shall, by reason of our social and economic structure, continue to deny the principle of ' one man one value '. How long shall we continue to live this life of contradictions? How long shall we continue to deny equality in our social and economic life ? If we continue to deny it for long, we will do so only by putting our political democracy in peril. We must remove this contraction at the earliest possible moment or else those who suffer from inequality will blow up the structure of political democracy which this Assembly has so laboriously built up.

The second thing we are wanting in is recognition of the principle of fraternity. What does fraternity mean? Fraternity means a sense of common brotherhood of all Indians - if Indians being one people. It is the principle which gives unity and solidarity to social life. It is a difficult

[*Turn over*

thing to achieve. How difficult it is, can be realized from the story related by James Bryce in his volume on American Commonwealth about the United States of America. The story is — I propose to recount it in the words of Bryce himself that,—

" Some years ago the American Protestant Episcopal Church was occupied at its triennial convention in revising its liturgy. It was thought desirable to introduce among the short sentence prayers a prayer for the whole people, and an eminent New England divine proposed the words ' O Lord, bless our nation.' Accepted one afternoon on the spur of the moment, the sentence was brought up next day for reconsideration, when so many objections were raised by the laity to the word ' nation' as importing too definite a recognition of national unity, that it was dropped, and instead there were adopted the words ' O Lord, bless these United States '. "

There was so little solidarity in the U.S.A. at the time when this incident occurred that the people of America did not think that they were a nation. If the people of the United States could not feel that they were a nation, how difficult it is for Indians to think that they are a nation. I remember the days when politically-minded Indians resented the expression " the people of India ". They preferred the expression " The Indian Nation ". I am of opinion that in believing that we are a nation, we are cherishing a great delusion. How can people divided into several thousands of castes be a nation ? The sooner we realize that we are not as yet a nation in the social and psychological sense of the word, the better for us. For then only we shall realize the necessity of becoming a nation and seriously think of ways and means of realizing the goal. The realization of this goal is going to be very difficult - far more difficult than it has been in the United States. The United States has no caste problem. In India there are castes. The castes are anti-national. In the first place because they bring about separation in social life. They are anti-national also because they generate jealousy and antipathy between caste and creed. But we must overcome all these difficulties if we wish to become a nation in reality. For fraternity can be a fact only when there is a nation. Without fraternity, equality and liberty will be no deeper than coats of paint.

(Dr. B. R. Ambedkar)

Con 91

महाराष्ट्र शासन

संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग १ अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

सोमवार, दिनांक २३ ऑगस्ट २०२१

[**वेळ** : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(**एकूण गुण**—१००)

भाग-१

पेपर क्रमांक २

महाराष्ट्र सिव्हील सर्व्हिसेस रुल्स, वगैरे

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) उत्तर पुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उप प्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उप प्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

(३) प्रश्नांची उत्तरे **मराठी** वा **इंग्रजी** एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

(४) कोणतेही **पाच** प्रश्न सोडवा.

(५) प्रत्येक प्रश्नाचे **गुण** त्या त्या प्रश्नासमोर दर्शविलेले आहेत.

(६) उत्तराच्या पुष्ट्यर्थ प्राधिकार नमूद करावा.

(७) पुस्तकातून तंतोतंत नक्कल करून लिहिल्यास गुण कमी होतील.

गुण

१. धारणाधिकार (लीन) म्हणजे काय ? धारणाधिकार केव्हा अबाधित राहतो ? धारणाधिकार केव्हा निलंबित होतो ? याबाबत तपशिलवार लिहा. — २०

२. शासकीय कर्मचाऱ्यांना देय व अनुज्ञेय रजा कोणत्या ? — २०

३. टिपा लिहा :— — २०

(अ) निलंबन

(ब) अध्ययन रजा

(क) शिस्तभंग विषयक प्राधिकारी

(ड) सेवापुस्तकात घेतल्या जाणाऱ्या नोंदी.

४. किरकोळ शिक्षा कोणत्या आहेत ? किरकोळ शिक्षा देण्याची कार्यपद्धती विशद करा. — २०

५. पदग्रहण अवधीची व्याख्या लिहा. पदग्रहण अवधीची गणना कशी केली जाते ? — २०

६. थोडक्यात उत्तरे लिहा :—

(अ) तात्पुरते निवृत्तीवेतन आणि उपदान याबाबत माहिती द्या. — १०

(ब) रुग्णता निवृत्ती म्हणजे काय ? या प्रकारात निवृत्तीची तारीख कशी ठरविली जाते ? — १०

[उलटून पहा

Con 91

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

DIRECTORATE OF ACCOUNTS AND TREASURIES, MUMBAI

Maharashtra Finance and Accounts Service, Class-I Officers Departmental Examination

Monday, Date 23rd August 2021

[Time 2-30 p.m. to 5-30 p.m.]

(Full Marks - 100)

Part-I

Paper-II

MAHARASHTRA CIVIL SERVICES RULES, ETC.
(*With Books*)

Instructions.—(1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalized.

(2) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the latter sub-question shall be overlooked.

(3) Answers are to be written in one language only. Either in *Marathi* or in *English*.

(4) Attempt any *five* questions.

(5) The marks for each question are *indicated* in the margin.

(6) Quote authority in support of answer.

(7) Indiscriminate copying of sections or authority will be discontinued.

Marks

1. Write in detail about lean, when it is uninterrupted? When it gets suspended? 20

2. Which are payable and admissible leaves to Government Servants? 20

3. Write notes :— 20

(*a*) Suspension

(*b*) Study Leave

(*c*) Disciplinary Authority

(*d*) Entries taken in the Service Book.

4. Describe Minor Punishments, what is the procedure to give Minor Punishments? 20

5. Write definition of Joining time. Describe the procedure of calculation of Joining time. 20

6. Write short answers :—

(*a*) Give information about Provisional Pension and Provisional D.C.R.G. 10

(*b*) What is Sickness Pension? How the date of retirement is calculated in this type of pension? 10

CON 92

महाराष्ट्र शासन

संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग १ अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मंगळवार, दिनांक २४ ऑगस्ट २०२१

[**वेळ** : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(**एकूण गुण** — १००)

भाग १

पेपर क्रमांक ३

इन्ट्रॉडक्शन टू इंडियन गव्हर्नमेंट अकाऊंट्स ॲण्ड ऑडिट, वगैरे

(पुस्तकांशिवाय)

सूचना.—(१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उप प्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उप प्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

(३) प्रश्नांची उत्तरे **मराठी** वा **इंग्रजी** एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

(४) कोणत्याही **पाच** प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(५) प्रत्येक प्रश्नाचे **गुण** त्या-त्या प्रश्नासमोर दर्शविलेले आहेत.

गुण

१. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही **चार**) :— २०

(अ) अंदाज समिती

(ब) खर्चाचे लेखापरीक्षण

(क) मृत्यू-नि-सेवा उपदान प्रदान

(ड) स्वायत्त संस्थांचे लेखापरीक्षण

(इ) अर्थोपाय.

२. शासकीय लेखा व लेखापरीक्षण आणि व्यापारी लेखा व लेखापरीक्षण यांची तत्त्वे तसेच कार्यपद्धती फरकासह स्पष्ट करा. २०

३. भारताचे नियंत्रक व महालेखा परीक्षक यांची कर्तव्ये व अधिकार याबाबत नियमातील तरतुदी स्पष्ट करा. २०

४. विनियोजन लेखा व वित्तीय लेखा या संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. २०

५. (अ) कोषागाराचे दैनिक लेखे बंद करण्याबाबतची प्रक्रिया स्पष्ट करा. १०

(ब) लेखा आणि लेखापरीक्षण यांचे विभक्तीकरण स्पष्ट करा. १०

६. (अ) वित्त आयोगाची कर्तव्ये स्पष्ट करा. १०

(ब) लेखापरीक्षणाची मूलतत्त्वे व कार्य विशद करा. १०

[उलटून पहा

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

DIRECTORATE OF ACCOUNTS AND TREASURIES, MUMBAI

Maharashtra Finance and Accounts Service, Class I Officers Departmental Examination

Tuesday, Date 24th August 2021

[TIME-10-00 A.M. to 1-00 P.M.]

(FULL MARKS - 100)

Part I

Paper — III

INTRODUCTION TO INDIAN GOVERNMENT ACCOUNTS AND AUDIT, ETC.

(*Without Books*)

Instructions.— (1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalized.

(2) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the latter sub-question shall be overlooked.

(3) Answer are to be written in one language only, either in *Marathi* or in *English*.

(4) Attempt any *five* questions.

(5) The marks for each question are *indicated* in the margin. **Marks**

1. Write short notes (any *four*) :— 20

(*a*) Estimates committee

(*b*) Audit of Expenditure

(*c*) Payment of death-*cum*-retirement gratuity

(*d*) The audit of autonomous bodies

(*e*) Ways and means.

2. State the difference between the principles as well as method of government accounting and audit system and commercial accounting and audit system. 20

3. What are the duties and powers of the Comptroller and Auditor General of India ? 20

4. Explain in details the concepts of appropriation accounts and Finance accounts. 20

5. (*a*) Explain the process of daily closing of State Treasury. 10

(*b*) Explain separation of Audit and Accounts. 10

6. (*a*) State the duties of Finance Commission. 10

(*b*) Explain functions and spirits of Audit. 10

महाराष्ट्र शासन

संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग १ अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मंगळवार, दिनांक २४ ऑगस्ट २०२१

[**वेळ** : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(**एकूण गुण**—१००)

भाग-१

पेपर क्रमांक ४

कमर्शियल बूक किपींग

(पुस्तकांशिवाय)

सूचना.—(१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उप प्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उप प्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

(३) प्रश्नांची उत्तरे **मराठी** वा **इंग्रजी** एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

(४) प्रश्न क्रमांक १ सोडविणे **अनिवार्य** आहे.

(५) उर्वरीत प्रश्नांपैकी कोणतेही **चार** प्रश्न सोडवा.

(६) प्रत्येक प्रश्नाचे **गुण** त्या त्या प्रश्नासमोर दर्शविलेले आहेत.

गुण

१. मेसर्स महाराष्ट्र इंटरप्राईजेस यांच्या खाली दिलेल्या तेरीज व अधिक माहिती वरून दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी संपलेल्या वर्षाचे व्यापार व नफा-तोटा खाते तयार करा आणि त्याच तारखेचा ताळेबंद तयार करा :— २०

मेसर्स महाराष्ट्र इंटरप्राईसेस यांचे पुस्तकातील ३१ मार्च २०१९ अखेरची तेरीज

नावे शिल्लक (१)	रक्कम (पूर्ण रुपयात) (२)	जमा शिल्लक (३)	रक्कम (पूर्ण रुपयात) (४)
यंत्रसामग्री	१,००,०००	वटाव/सूट	४,०००
ऋणको	१,२०,८००	माल विक्री	७७,५००
उपस्कर (फर्निचर)	३६,०००	खरेदी परतावा	४,८००
साठा (१ एप्रिल २०१८)	२०,०००	धनको	५२,०००
मजुरी	१,८००	१०% बँक कर्ज (१ ऑक्टोबर २०१८ रोजी घेतले)	७६,०००
विद्युत शुल्क	६,६००	संशयित बुडीत येणी	१,६००
विमा	५,०००	बँक उचल	५३,३००

[उलटून पहा

गुण

(१)	(२)	(३)	(४)
कारखाना भाडे	४,६००	भांडवल	१,००,०००
प्रवास खर्च	३,६००		
जाहिरात	२,५००		
कार्यालयीन भाडे	३,०००		
माल खरेदी	४९,३००		
विक्री परतावा	२,८००		
बुडीत येणी	१,२००		
उचल	१२,०००		
एकूण	**३,६९,२००**		**३,६९,२००**

अतिरिक्त माहिती व समायोजने—

(अ) ३१ मार्च २०१९ अखेरीस साठा मूल्य रुपये ५७,०००.

(ब) घसारा – यंत्रसामग्री ५%, फर्निचर ५%.

(क) अखर्चित विमा रक्कम रुपये १,०००.

(ड) बुडीत कर्ज रुपये ८०० खाते बाद करा आणि ऋणको वर ५% दराने संशयित बुडीत कर्जे निधी करिता तरतूद करा तसेच ऋणकोंवर २% दराने व धनको वर ३% दराने कसर निधी निर्माण करा.

(इ) अदत्त खर्च – मजुरी रुपये २,२००, कार्यालयीन भाडे रुपये १,४००.

(फ) मालकाने खाजगी वापरासाठी रुपये २,००० चा माल घेतला.

२. (अ) ना नफा संघटनांच्या अनुषंगाने आय व व्यय लेखा व प्राप्ती व प्रदान लेखा यातील फरक स्पष्ट करा. १०

(ब) पुस्तपालन म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये, उद्देश व महत्त्व स्पष्ट करा. १०

३. थोडक्यात टिप्पणी लिहा (कोणत्याही **चार**) :— २०

(अ) व्यापारी सूट व रोख सूट

(ब) तेरीज

(क) रोख पुस्तकातील विरुद्ध (कॉन्ट्रा) नोंदी

(ड) नोंदी वगळल्याने झालेल्या चुका (एरर्स ऑफ ओमिशन)

(इ) एक नोंद पद्धती.

४. घसारा म्हणजे काय ? व्याख्येसहित स्पष्ट करा. घसाऱ्याची विविध कारणे व आकारण्याच्या पद्धती याबाबत चर्चा करा. २०

५. हुंडी म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्ये कोणती? हुंडीशी संबंधित असणाऱ्या घटकांबद्दल सविस्तर लिहा. हुंडीच्या नमुन्यात समाविष्ट असणाऱ्या बाबी कोणत्या ? २०

६. श्रीयुत आकाश यांचे रोख पुस्तकात दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजी बँकेतील शिल्लक रक्कम रुपये ६७,४०० दर्शविण्यात आली होती. परंतु बँकेच्या पासबुकात वेगळी शिल्लक दर्शविली होती. रोख पुस्तक व पासबुक यांची पडताळणी केली असता खालील फरक आढळला :— २०

(अ) रुपये ६,३५० चा धनादेश बँकेत भरण्यात आला होता. परंतु सदर रक्कम अद्यापि बँकेत जमा झाली नव्हती.

(ब) बँकेद्वारे रुपये ९,७०० चे विद्युत देयक प्रदान करण्यात आले होते. परंतु त्याची नोंद रोख पुस्तकात घेण्यात आली नाही.

गुण

(क) पुरवठादारास रुपये १५,१०० चा धनादेश देण्यात आला होता. परंतु ३१ मार्च २०१९ अखेरपर्यंत तो प्रदानासाठी बँकेत सादर करण्यात आला नाही.

(ड) गुंतवणुकीवरील व्याज रुपये ८,८०० बँकेने जमा केले होते. परंतु त्याची नोंद रोख पुस्तकात घेतली नाही.

(इ) बँकेच्या पासबुकमध्ये रुपये ६५० बँकेचे शुल्क म्हणून खर्च दर्शविण्यात आले आहेत.

(फ) मेसर्स टॉप ट्रेडर्स ऋणको यांनी दिनांक २८ मार्च २०१९ रोजी बँकेत रुपये १२,००० जमा केले. त्याची नोंद रोख पुस्तकात घेण्यात आली नाही.

उपरोक्त माहितीच्या आधारे दिनांक ३१ मार्च २०१९ रोजीचे बँक ताळमेळ पत्रक तयार करा.

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

DIRECTORATE OF ACCOUNTS AND TREASURIES, MUMBAI

Maharashtra Finance and Accounts Service, Class I

Officers Departmental Examination

Tuesday, Date 24th August 2021

[TIME - 2-30 P.M. to 5-30 P.M.]

(FULL MARKS - 100)

Part-I

Paper-IV

COMMERCIAL BOOK KEEPING

(*Without Books*)

Instructions.—(1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalized.

(2) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the latter sub-question shall be overlooked.

(3) Answers are to be written in one language only either in *Marathi* or in *English*.

(4) Question No. *One* is *compulsory*.

(5) Attempt any *four* questions from remaining questions.

(6) The marks for each question are *indicated* in the margin.

Marks

1. From the following Trial Balance and additional information given below of M/s. Maharashtra Enterprises you are required to prepare Trading Account, Profit and Loss Account for the year ending 31st March 2019 and Balance sheet as on that date :— 20

In the books of M/s. Maharashtra Enterprises, Trial Balance as on 31st March 2019

Debit Balance (1)	Amount (in Rs.) (2)	Credit Balance (3)	Amount (in Rs.) (4)
Machinery	1,00,000	Discount	4,000
Sundry Debtors	1,20,800	Sales	77,500
Furniture	36,000	Purchases Returns	4,800
Stock (1st April 2018)	20,000	Creditors	52,000
Wages	1,800	10% Bank Loan (taken on 1st Oct. 2018)	76,000

Marks

(1)	(2)	(3)	(4)
Electricity Charges	6,600	R.D.D.	1,600
Insurance	5,000	Bank Overdraft	53,300
Factory Rent	4,600	Capital	1,00,000
Travelling Expenses	3,600		
Advertisement	2,500		
Office Rent	3,000		
Purchases	49,300		
Sales Returns	2,800		
Bad Debts	1,200		
Drawings	12,000		
Total	**3,69,200**		**3,69,200**

Adjustments :—

(*a*) Stock as on 31st March 2019, amounted to Rs. 57,000.

(*b*) Depreciate — Machinery and Furniture @5%

(*c*) Unexpired Insurance Rs. 1,000.

(*d*) Rs. 800 is written off as bad debts and creates a provision for Reserve for Doubtful Debts 5% on Sundry Debtors and Reserve for discount on Debtors 2% and discount on Creditors 3%.

(*e*) Outstanding Expenses—Wages Rs. 2,200 and Office Rent Rs. 1,400.

(*f*) Goods withdrawn worth Rs. 2,000 by owner for personal use.

2. (*a*) Distinguish between Receipt and Payment Account and Income and Expenditure Account with respect to Not for Profit Organisation. 10

(*b*) What is Book Keeping ? Explain its features, objective and importance. 10

3. Write Short notes on (any *four*) :— 20

(*a*) Trade Discount and Cash Discount

(*b*) Trial Balance

(*c*) Contra Entries in Cash Book

(*d*) Errors of Omission

(*e*) Single Entry System.

4. Define and explain Depreciation. Discuss in detail causes of Depreciation and various methods of Depreciation. 20

5. What is meant by Bills of Exchange ? What are its features ? Write in detail about parties to Bills of Exchange and contents of format of Bills of Exchange. 20

6. On 31st March 2019 the Cash Book of Mr. Aakash showed a bank balance of Rs. 67,400 but pass book showed a different balance. On comparing the cash book with the pass book the following discrepancies were noted :— 20

(*a*) Cheque of Rs. 6,350 deposited into bank but was not yet collected by bank.

(*b*) Bank paid our electricity bill Rs. 9,700 which was not recorded in the Cash Book.

(*c*) Cheque issued to our supplier Rs. 15,100 was not presented for payment up to 31st March 2019.

(*d*) Interest on investment Rs. 8,800 was collected by bank was not recorded in Cash Book.

(*e*) Bank Charges Rs. 650 was debited in Pass Book.

(*f*) M/s. Top Traders our debtor directly deposited Rs. 12,000 into our bank account on 28th March 2019, which was not entered in Cash Book.

Prepare a Bank Reconciliation Statement as on 31st March 2019.

महाराष्ट्र शासन

संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग १ अधिकांऱ्याकरिता विभागीय परीक्षा

बुधवार, दिनांक २५ ऑगस्ट २०२१

[**वेळ** : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(**एकूण गुण**—१००)

भाग २

पेपर क्रमांक ५

भारताचे संविधान

(पुस्तकांशिवाय)

सूचना.—(१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उप प्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उप प्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

(३) प्रश्नांची उत्तरे **मराठी** वा **इंग्रजी** एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

(४) कोणतेही **पाच** प्रश्न सोडवा.

(५) प्रत्येक प्रश्नाचे **गुण** त्या त्या प्रश्नासमोर दर्शविलेले आहेत.

गुण

१. टिपा लिहा (कोणत्याही **चार**) :— २०

(अ) राज्यसभेचे विशेष अधिकार स्पष्ट करा

(ब) भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक

(क) वित्त आयोग

(ड) राज्याचा एकत्रित निधी व लोक लेखे

(इ) वार्षिक वित्तीय विवरणपत्र.

२. संविधान तरतुदींच्या आधारे केंद्र व राज्य यामधील महसुलाचे वितरण याबाबत सविस्तर टिपणी लिहा. २०

३. राष्ट्रपतींचे कार्यकारी आणि कायदेविषयक अधिकार विशद करा. २०

४. सर्वसाधारण विधेयक व धन विधेयक यातील फरक स्पष्ट करा. २०

५. राज्य लोक सेवा आयोगाची रचना व कार्ये स्पष्ट करा. २०

६. भारतीय संविधानाच्या तरतुदीनुसार भारतीय नागरिकांना कोणकोणते मूलभूत अधिकार प्रदान करण्यात आलेले आहेत, स्पष्ट करा. २०

[उलटून पहा

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

DIRECTORATE OF ACCOUNTS AND TREASURIES, MUMBAI

Maharashtra Finance and Accounts Service, Class I Officers Departmental Examination

Wednesday, Date 25th August 2021

[TIME - 10-00 A.M. to 1-00 P.M.]

(FULL MARKS - 100)

Part II

Paper-V

CONSTITUTION OF INDIA

(*Without Books*)

Instructions.—(1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own) signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalized.

(2) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the latter sub-question shall be overlooked.

(3) Answers are to be written in one language only either in *Marathi* or in *English*.

(4) Attempt any *Five* questions.

(5) The marks for each question are *indicated* in the margin.

Marks

1. Write short notes (any *four*) :— 20

(*a*) Special powers of Rajya Sabha

(*b*) Comptroller and Auditor General of India

(*c*) Finance Commission

(*d*) Consolidated Fund and Public Account of the State

(*e*) Annual Financial Statement.

2. Explain constitutional provision in relation to distribution of Revenues between the Union and the State. 20

3. Discuss the Executive and Legislative Powers of the President of India. 20

4. Distinguish between an Ordinary bill and Money bill. 20

5. Explain the composition and functions of the State Public Finance Commission. 20

6. Discuss the fundamental duties of the citizen of India as specified in the Constitution. 20

CON 95

महाराष्ट्र शासन

संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग १ अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

बुधवार, दिनांक २५ ऑगस्ट २०२१

[**वेळ** : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(**एकूण गुण**—१००)

भाग २

पेपर क्रमांक ६

बॉम्बे फायनान्शियल रुल्स, महाराष्ट्र ट्रेझरी रुल्स इत्यादी

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उप प्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उप प्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

(३) प्रश्नांची उत्तरे **मराठी** वा **इंग्रजी** एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

(४) कोणतेही **पाच** प्रश्न सोडवा.

(५) प्रत्येक प्रश्नाचे **गुण** त्या त्या प्रश्नासमोर दर्शविलेले आहेत.

(६) उत्तराच्या पुष्ट्यर्थ प्राधिकार नमूद करावा.

(७) पुस्तकातून तंतोतंत नक्कल करुन लिहिल्यास गुण कमी होतील.

गुण

१. भविष्य निर्वाह निधीमधून मिळणारी अग्रिमे स्पष्ट करा. २०

२. अर्थसंकल्पीय अंदाज सादर करण्याची कार्यपद्धती विशद करा. २०

३. शासनाच्या निरनिराळ्या अधिकाऱ्यांकडे सोपविलेल्या स्वेच्छाधिन अनुदानामधून रकमांच्या संवितरणाचे नियमन करणारे नियम स्पष्ट करा. २०

४. निरुपयोगी, कालबाह्य, अतिरिक्त ठरलेल्या भांडार वस्तुंचे मूल्य निर्लेखित करण्याची कार्यपद्धती विशद करा. २०

५. (अ) शासकीय कर्मचाऱ्यांना देण्यात येणारे अग्रिमाचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा. १०

(ब) कोषागारात सादर करण्यात आलेल्या बिलाचे प्रदानास मंजुरी देण्यापूर्वी कोषागार अधिकारी यांनी कोणत्या बाबी पाहणे आवश्यक आहे ? १०

६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही **चार**) :— २०

(अ) खाजगी इमारत शासकीय कार्यालयासाठी भाड्याने घेणेबाबतच्या तरतुदी

(ब) ठेव संलग्न विमा योजना

(क) तपशीलवार देयक

(ड) संवितरण न झालेल्या वेतनाचा ताबा

(इ) कालबाह्य झालेल्या मागण्या.

[उलटून पहा

Con 95

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

DIRECTORATE OF ACCOUNTS AND TREASURIES, MUMBAI

Maharashtra Finance and Accounts Service, Class-I Officers Departmental Examination

Wednesday, Date 25th August 2021

[Time 2-30 p.m. to 5-30 p.m.]

(Full Marks - 100)

Part-II

Paper-VI

BOMBAY FINANCIAL RULES, MAHARASHTRA TREASURY RULES, ETC.
(*With Books*)

Instructions.—(1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalized.

(2) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the latter sub-question shall be overlooked.

(3) Answers are to be written in one language only. Either in *Marathi* or in *English*.

(4) Attempt any *five* questions.

(5) The marks for each question are *indicated* in the margin.

(6) Quote an authority in support of your answer.

(7) Indiscriminate copying of sections or authority will be discontinued.

Marks

1. Describe the advances from the G.P.F. 20

2. Describe in details the procedure of submission of budget. 20

3. Explain in details rules to regulate disbursement from discretionary grants. 20

4. Describe the procedure to Write-off of value of stores due to Un-serviceable, obsolete or surplus stores. 20

5. (*a*) Describe the advances given to the Government Employees. 10

(*b*) State what are the major points to be seen by the Treasury Officer before bill is passed for payment. 10

6. Write short notes (any *four*) :— 20

(*a*) Describe the provision to take the private building on rent basis for Government Offices.

(*b*) Deposit Linked Insurance Scheme

(*c*) Detailed bill

(*d*) Custody of undisbursed salary amount

(*e*) Time barred claims.

CON 96

महाराष्ट्र शासन

संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग १ अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

गुरुवार, दिनांक २६ ऑगस्ट २०२१

[**वेळ** : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(**एकूण गुण**—१००)

भाग २

पेपर क्रमांक ७

लेखा कोड, भाग-१

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उप प्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उप प्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्‌नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

(३) प्रश्नांची उत्तरे **मराठी** वा **इंग्रजी** एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

(४) कोणतेही **पाच** प्रश्न सोडवा.

(५) प्रत्येक प्रश्नाचे **गुण** त्या त्या प्रश्नांसमोर दर्शविलेले आहेत.

(६) उत्तराचे पुष्ट्यर्थ प्राधिकार नमूद करा.

(७) पुस्तकातून तंतोतंत नक्कल करून लिहिल्यास **गुण** कमी होतील.

गुण

१. टिपा लिहा (कोणत्याही **चार**) :— २०

(अ) एकत्रित निधी व आकस्मिक निधी

(ब) मुख्य, गौण व सविस्तर शीर्ष

(क) शासनाचे शिल्लक शीर्षातून निर्लेखन

(ड) भांडवली खर्चाचे अभिलेखे ठेवण्याची तत्त्वे

(इ) विविध लेखा मंडळातील लेखे.

२. कंत्राटदाराची बिले तयार करणे, त्यांची तपासणी करणे व प्रदान करणे याबाबतच्या सार्वजनिक बांधकाम विभाग लेखा संहितेतील तरतुदीबाबत स्पष्टीकरणात्मक टिपणी लिहा. २०

३. (अ) व्याख्या लिहा / थोडक्यात वर्णन करा (कोणत्याही **पाच**) :— १०

(१) जावक दर व बाजार दर

(२) निलंबन लेखा

(३) प्रमाणके

(४) खर्चाचा अंगीकृत गोषवारा

(५) संग्रह खाते वही

(६) तात्पुरती आगाऊ रक्कम

(७) बिन कार्ड.

गुण

(ब) टिपा लिहा (कोणत्याही **दोन**) :— १०

(१) भांडार बाबत सर्वसाधारण तरतुदी

(२) प्रपत्र लेखे

(३) खाते बदल नोंदी.

४. थोडक्यात विशद करा (कोणतेही **दोन**) :— २०

(अ) लेखे ठेवण्याची सर्वसाधारण पद्धत

(ब) शासकीय लेख्यात नुकसान दाखविण्याचे नियम.

(क) लेख्यातील व्यवहाराच्या वर्गीकरणाची सर्वसाधारण तत्त्वे.

५. जिल्हा परिषद, पंचायत समिती लेखा संहितेनुसार देयकांच्या तपासणी बाबतच्या तरतुदी तसेच वित्तीय तत्त्वे याबाबत सविस्तर माहिती द्या. २०

६. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही **दोन**) :— २०

(अ) प्रशासकीय मंजुरी व तांत्रिक मान्यता म्हणजे काय ? सुधारित प्रशासकीय मंजुरी केव्हा आवश्यक असते ?

(ब) जिल्हा परिषद, पंचायत समिती लेखासंहितेनुसार रोखवही बाबतच्या मार्गदर्शक सूचना नमूद करा.

(क) टिपा लिहा :—

(१) न्यूनतम नसलेला देकार स्वीकारणे

(२) अतिप्रदानाच्या वसुलीबाबतचे समायोजन.

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

DIRECTORATE OF ACCOUNTS AND TREASURIES, MUMBAI

Maharashtra Finance and Accounts Service, Class I Officers Departmental Examination

Thursday, Date 26th August 2021

[TIME - 10-00 A.M. to 1-00 P.M.]

[FULL MARKS - 100]

Part II

Paper-VII

ACCOUNT CODE PART I, ETC.

(*With Books*)

Instructions.—(1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalized.

(2) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the latter sub-question shall be overlooked.

(3) Answers are to be written in one language only. Either in *Marathi* or in *English*.

(4) Attempt any *five* questions.

(5) The marks for each question are *indicated* in the margin.

(6) Quote authority in support of your answer.

(7) Indiscriminate copying of sections or authority will be discontinued.

Marks

1. Write short notes (any *four*) :— 20

(*a*) Consolidated Fund and Contingency Fund

(*b*) Major, Minor and Detailed Head

(*c*) Writes-off from balanced heads to Government

(*d*) Record of Capital Expenditure in accounts

(*e*) Accounts between different Accounts circles.

2. Critically examine provisions regarding preparation, examination and payment of bills to contractors as per PW Account Code. 20

3. (*a*) Define/explain in short (any *five*) :— 10

(*i*) Issue rate and market rate

(*ii*) Suspense Account

(*iii*) Vouchers

(*iv*) Classified abstract of expenditure

(*v*) Stock ledger

(*vi*) Temporary advance

(*vii*) Bin cards.

[*Turn over*

Marks

(*b*) Write short notes (any *two*) :— 10

(*i*) Provisions regarding stores

(*ii*) Proforma Accounts

(*iii*) Transfer entries.

4. Explain in short (any *two*) :— 20

(*a*) General outlines of the System of Accounts

(*b*) Provisions of showing loss in Government Account

(*c*) General Principal for Classification of Accounts.

5. Explain in detail—Provisions regarding scrutiny and general financial principals applicable to bills as per ZPPS Account Code. 20

6. Answer in short (any *two*) :— 20

(*a*) In Zilla Parishad, What is administrative approval ? What is technical sanction ? And when revised administrative approval is necessary ?

(*b*) Write provisions regarding maintenance of cashbooks as per ZPPS Account Code.

(*c*) Write short note :—

(*i*) Acceptance of tender other than the lowest one

(*ii*) Adjustment of the recovery of over payments.

(8)

महाराष्ट्र शासन

संचालनालय, लेखा व कोषागारे, मुंबई

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग १ अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

गुरुवार, दिनांक २६ ऑगस्ट २०२१

[**वेळ** : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(**एकूण गुण**—१००)

भाग २

पेपर क्रमांक ८

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद आणि पंचायत समिती ॲक्ट, १९६१, वगैरे

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उप प्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उप प्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडविल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

(३) प्रश्नांची उत्तरे **मराठी** वा **इंग्रजी** एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

(४) कोणतेही **पाच** प्रश्न सोडवा.

(५) प्रत्येक प्रश्नाचे **गुण** त्या त्या प्रश्नासमोर दर्शविलेले आहेत.

(६) उत्तराच्या पुष्ट्यर्थ प्राधिकार नमूद करावा.

(७) पुस्तकातून तंतोतंत नक्कल करून लिहिल्यास गुण कमी होतील.

गुण

१. टिपा लिहा (कोणत्याही **चार**) :— २०

(अ) जिल्हा परिषदेच्या वित्त समितीचे विशेष अधिकार व तिची कार्ये

(ब) पंचायत समितीच्या सदस्यांची निरर्हता

(क) जिल्हाधिकाऱ्यांचे निकडीच्या प्रसंगीचे अधिकार

(ड) ग्रामपंचायतींना वित्तीय सहाय्य

(इ) शाळा मंडळांचा प्रशासन अधिकारी

(फ) लेखापरीक्षणाकरिता अभिलेख मागणीची अवज्ञा केल्याबद्दल शास्ती

(ग) सार्वजनिक प्राधिकरणांवरील आ-बंधने

(ह) अभिलेख अधिकाऱ्याची जबाबदारी.

२. जिल्हा निधी म्हणजे काय ? जिल्हा निधीतून कोणता सर्वसाधारण खर्च भागविता येतो ? आणीबाणीच्या प्रसंगी जिल्हा निधीतून खर्च करण्याबाबत जिल्हा परिषद अध्यक्षांचे अधिकार नमूद करा. २०

३. पंचायत समितीचे अधिकार व तिची कार्ये कोणती आहेत ? पंचायत समित्यांची रचना स्पष्ट करा. २०

[उलटून पहा

४. ग्रामपंचायतीने कर व फी बसविणे आणि सदर कर व ग्रामपंचायतीस अन्य येणे असलेल्या रकमांची वसुली करणे यासंदर्भात मुंबई ग्रामपंचायत अधिनियम, १९५८ मधील तरतुदींचे सविस्तर विवेचन करा. २०

५. मान्य शाळांची व्याख्या लिहा. मान्य शाळांना मान्यता देणे, मान्य शाळांचे निरीक्षण करणे आणि त्यांना सहाय्यक अनुदान मंजूर करणे याबाबत तरतुदी स्पष्ट करा. कोणत्या परिस्थितीत खाजगी शाळांना सहाय्यक अनुदान नाकारता येईल ? २०

६. अक्षम्य हयगयीमुळे झालेल्या बेकायदेशीर प्रदानाने झालेल्या नुकसानीकरिता मुंबई स्थानिक निधी लेखा परीक्षा अधिनियम, १९३० मधील तरतुदीनुसार भार / अधिभाराची आकारणी कोण करते ? भार / अधिभार आकारणी करण्याबाबत कार्यपद्धती विशद करा. आकारणी केलेल्या भार / अधिभाराची वसुली कशाप्रकारे करण्यात येते ? २०

७. (अ) वित्त, लेखे व लेखापरीक्षणाबाबत, आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ मधील तरतुदी स्पष्ट करा. १०

(ब) शासकीय कर्तव्य पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध करण्यासाठी शिस्तभंगाची कारवाईबाबत तरतुदी स्पष्ट करा. १०

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

DIRECTORATE OF ACCOUNTS AND TREASURIES, MUMBAI

Maharashtra Finance and Accounts Service, Class-I
Officers Departmental Examination

Thursday, Date 26th August 2021

(TIME 2-30 P.M. to 5-30 P.M.)

(FULL MARKS - 100)

Part II

Paper-VIII

MAHARASHTRA ZILLA PARISHAD AND PANCHAYAT SAMITIS ACT, 1961, ETC.

(*With Books*)

Instructions.—(1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalized.
(2) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the latter sub-question shall be overlooked.
(3) Answers are to be written in one language only either in *Marathi* or in *English*.
(4) Attempt any *five* questions.
(5) The marks for each question are *indicated* in the margin.
(6) Quote authority in support of answer.
(7) Indiscriminate copying of sections or authority will be discontinued.

Marks

1. Write short notes (any *four*) :— 20

(*a*) Special power and functions of Finance Committee of ZP.

(*b*) Disqualification of member of Panchayat Samiti.

(*c*) Emergency powers of Collector as regards a Zilla Parishad.

(*d*) Financial assistance to Village Panchayat.

(*e*) Administrative officer of school board.

(*f*) Penalty for disobeying requisition for audit.

(*g*) Obligations of public authorities.

(*h*) Responsibilities of records officer.

2. What is district fund ? What are the charges to be defrayed from district fund ? What are the emergency powers of the President of ZP to draw from district fund ? 20

3. What are the powers and duties of Panchayat Samitis ? Explain the constitution of Panchayat Samiti. 20

[*Turn over*

Marks

4. Explain the provisions in The Bombay Village Panchayat Act, 1958 about Leavy of tax and fees and recovery of such tax and other receivable amounts to Village Panchayat. 20

5. Define " Approved School " and Explain the procedure of recognition, inspection and sanctioning grant-in-aid to private schools can be refused. 20

6. Who levies a charge and surcharge under The Bombay Local Fund Audit Act, 1930 for illegal payment of loss caused by gross negligence ? Under what circumstances can it be levied ? What is the procedure to be followed for the purpose and How recovery of charge and surcharge made ? 20

7. (*a*) Explain the provisions laid down under Disaster Management Act, 2005 regarding Finance, Accounts and Audit. 10

   (*b*) Explain the provisions laid down under Discharge of Official Duties Act, 2005 regarding disciplinary action. 10